

ale nicméně ukazuje, že měřítko materiality je příliš vágní pro účely vyřešení autorem předkládané problematiky a pro právní jistotu osob.

Závěr

Autor v knize bojuje proti tradičnímu vnímání rozhodčích institucí jako těch, které pouze administrativně zajišťují celé řízení. Upozorňuje na jejich mnohem významnější roli a na schopnost ovlivnit výsledek celého řízení. Na závěr publikace představuje možnost nového pojetí rozhodčích institucí, které by zohledňovalo mnohdy velice významnou roli instituce v daném rozhodčím řízení.

I přes vytčené nedostatky představuje kniha hodnotný vhled do prozatím relativně málo probádané role rozhodčích institucí v rozhodčím řízení. Zajímavý kontrast skutečné role institucí a jejich dosavadního vnímání je pak zdařile předveden na ukázce stěžejní francouzské judikatury, na které je patrná vůle soudů zacházet s institucemi jako pouhými správci řízení bez jakékoli moci ovlivnit jeho výsledek.

Kromě upozornění na špatné vnímání role rozhodčích institucí dává kniha také v praxi dobře využitelný přehled toho, v jaké míře zasahují jednotlivé rozhodčí instituce do rozhodčího řízení, které pod jejich záštitou probíhá. Tento přehled může sloužit jako užitečná pomůcka už při samotném vyjednávání smluv, kdy strany smlouvy mohou učinit informované rozhodnutí o tom, kterou instituci si zvolí pro řešení případných sporů z daného smluvního vztahu. Je však důležité při aplikaci tohoto přehledu mít na paměti, že přehled je sestaven pouze na bázi teoretického poznání jednotlivých rozhodčích pravidel, a tedy se nemusí shodovat s praxí těchto institucí.

Celkově kniha dosahuje svého vytyčeného cíle a pomáhá definovat roli rozhodčích institucí v rozhodčím řízení jako nezbytného základu každého fungujícího vztahu.

Nicole Jančová*

Evans David – Gruba Paul – Zobel Justin. *How to Write a Better Thesis*. 3rd edition. New York: Springer, 2014, 167 s.

Se začátkem nového akademického roku rozšířila řady akademických pracovníků právnických fakult další generace studentů doktorského studijního programu. Obávám se, že málokterý z nových studentů postgraduálního studia si však uvědomuje, co to znamená být doktorandem. Kromě dílčích zkoušek jde až na prvním místě o sepsání disertační práce. Bohužel tato povinnost se často odsouvá na druhou kolej, respektive až na konec studia. Snadno se tak může stát, že na její sepsání již nezbydou síly.¹

* Mgr. Nicole Jančová je doktorandkou na katedře mezinárodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. E-mail: jancovan@prf.cuni.cz.

¹ Na vině je celá řada faktorů od organizace doktorských studijních programů (které kromě práce na disertaci zahrnují celou řadu zkoušek, esejů a dílčích plnění vytvářejících dojem, že práce na disertaci začíná až po splnění těchto povinností), materiálního zajištění studentů (ti jsou kvůli nízkým stipendiím nuceni pracovat alespoň na částečný úvazek mimo univerzitu) až k obecné tendenci společně snad všem lidským bytostem odkládat plnění úkolů, s nimiž jsme neměli dosud zkušenost. Konečně zásadní roli v tomto směru hraje též motivace studentů ke studiu, respektive její absence. Je s podivem, že většina doktorandů není ke studiu motivována touhou pracovat ve výzkumu ani jako lektor na vysoké škole. Přitom se zdá, že tyto dva důvody jsou ty nejpádnější.

Psaní disertace je dlouhodobý transformační proces studentů samotných. Cílem tohoto procesu je právě ona transformace; proměna ze studenta na kolegu, samostatného vědeckého pracovníka způsobilého začlenit se do vědecké komunity ve svém oboru.

Doktorský studijní program však pro tuto transformaci poskytuje velmi malou oporu. Jak ve svém nedávném příspěvku v časopise *Jurisprudence* poukázal *Michal Bobek*, výzkum v právu v České republice by se dal často charakterizovat sloganem reklamy na Nike: „Just Do It“.² Ačkoli *Michal Bobek* toto přirovnání použil v souvislosti s metodologií výzkumu v právu, domnívám se, že toto přirovnání lze použít i na samotný proces psaní „doktorátu“.

Studenti, kteří vstupují do doktorského studijního programu, jsou různí. V čem se však liší asi nejvíc, je právě míra jejich připravenosti na to, co je v rámci studia čeká. Jako dvě ideální kategorie – extrémní pozice jedné škály – by se daly vymezit následující typy doktorandů. Jeden je připravený, již dopředu zná prostředí, do něhož vstupuje, a přesně ví, co se od něj čeká a co jeho práce bude obnášet. Během magisterského studia již na vybrané katedře působil jako pomocná vědecká síla, zapojil se jako vedlejší řešitel grantového projektu, aktivně se účastnil SVOČ či jiné z odborných konferencí nebo dokonce již publikoval vlastní studii v některém z odborných periodik. Ten druhý se zde ocitl trochu náhodou, o kariéře v akademii před ukončením magisterského studijního programu neuvažoval, ale povedlo se mu např. napsat dobrou diplomovou práci či jinak zaujal budoucí kolegy z katedry a přilétlo „laso“ (nabídka) na doktorát. Nelze mu proto zazlívat, že v novém prostředí poněkud tápe a netuší, co přesně by měl nebo neměl dělat a co se od něj očekává.³

Ve skutečnosti se asi každý najde někde mezi těmito dvěma póly.⁴ To, co mají oba tyto „ideální“ typy doktorandů společného je, že se dosud nikdy nesetkali s tak velkým a dlouhodobým úkolem, jako je napsat disertační práci. Vzhledem k rozsahu disertace a množství práce a času, který její sepsání „spolkne“, je třeba tuto činnost velmi pečlivě naplánovat a organizovat. Troufnu si tvrdit, že právě podcenění nebo neuvědomění si této skutečnosti vede k tomu, že ve výsledku většina doktorandů své studium nedokončí,⁵ v lepším případě pak jejich disertační práce není tak kvalitní, jak by mohla být.

Se zvládnutím výzvy, kterou psaní disertace představuje, má studentům pomoci právě recenzovaná publikace.⁶ Autorský kolektiv pochází z *University of Melbourne* a zahrnuje jak akademiky ze společenskovědních, technických, tak i přírodovědných oborů.⁷ Publikace tak necílí primárně na právníky, ale na proces přípravy a psaní disertace jako takový. Ten je – byť jistě lze vysledovat určitá oborová specifika⁸ – společný pro všechny studijní obory. Přínos publikace pro právníky podle mého názoru tudíž nesnižuje fakt, že není

2 BOBEK, Michal. Výzkum v právu: reklama na Nike anebo kvantová fyzika? *Jurisprudence*. 2016, roč. 25, č. 6, s. 3–10.

3 Stupeň připravenosti studenta je pak samozřejmě určující pro určení míry nezbytné supervize ze strany školitele.

4 Zkuste sami hádat, jak jsem na tom byl na začátku studia já.

5 Viz Česká asociace doktorandek a doktorandů. Doktorské studium v ČR: Shrnutí statistik, analýz a strategických dokumentů, které zmiňují doktorské studium. In: *Česká asociace doktorandek a doktorandů* [online]. 1. 3. 2017 [cit. 2017-08-19]. Dostupné z: <<http://www.doktorandivcr.cz/sites/default/files/dokumenty/2017/Souhrn%20statistik%2C%20anal%C3%BDz%20a%20strategick%C3%BDch%20dokument%C5%AF%20o%20DS%20v%20C4%8CR%20s%20koment%C3%A1C5%99i%20%C4%8CAD.pdf>>.

6 EVANS, David – GRUBA, Paul – ZOBEL, Justin. *How to Write a Better Thesis*. 3rd edition. New York: Springer, 2014.

7 Pro informaci srovnajte afilience autorů publikace: David Evans – the Faculty of Architecture Building and Planning, Paul Gruba – the School of Languages and Linguistics, Justin Zobel – the Department of Computing and Information Systems, všichni University of Melbourne.

8 Tato však netřeba přeceňovat. Určujícím je především zaměření samotné studie, tj. zda jde o práci spíše deskriptivní či normativní, kvantitativní nebo kvalitativní atd.

psána akademiky z právnických fakult.⁹ Autoři při přípravě recenzované publikace zúročili své zkušenosti, které nasbírali jako školitelé v souhrnu více než stovky doktorandů a lektori seminářů o metodologii výzkumu a akademickém psaní, během nichž jim „prošli pod rukama“ další stovky studentů. Tyto zkušenosti odráží i způsob, jakým je podán samotný výklad. Ten je založen především na rozboru konkrétních situací a problémů, které byli autoři nuceni během své praxe se studenty řešit. Z konkrétností jsou pak dovozoována zobecňující pravidla.

Cílem, který si autoři v publikaci vytyčili, je provést studenta celým procesem přípravy disertace až k její úspěšné obhajobě. Tento proces by se dal popsat jako řetězec rozhodnutí, která musí student učinit, a problémů, které musí vyřešit, aby svou práci dokončil. Kniha je proto strukturována jako rozbor dílčích částí disertace a jejich „podstatných náležitostí“, tj. zejména hlavních funkcí předmětných kapitol v rámci disertace jako celku a jejich obsahovými prvky. Autoři Vás tak provedou disertací od osnovy, úvodu, přes teoretické, respektive kontextuální kapitoly (*background chapters*), vymezení přínosu Vaší práce, způsoby prezentace Vašich dat, tzv. diskusí až po závěr. Dále Vám představí efektivní strategie k tomu, jak co nejlépe a nejefektivněji jednotlivé kapitoly napsat a vyvarovat se chyb, jichž se studenti nejčastěji dopouští. Kapitoly a podkapitoly je tak možné vnímat zároveň jako seznam úkolů, jejichž splnění Vás dovede až k úspěšné obhajobě Vaší disertace.

Jestli jste si však mysleli, že dopsáním poslední tečky v závěru disertace to všechno končí, tak to se mýlíte! Naopak, čekají Vás ještě dlouhé týdny kontrolování, sbírání a zapracovávání zpětné vazby, přepisování, opravování a doplňování. Právě těmto činnostem se autoři podrobněji věnují v kapitole „Před odevzdáním“, která zahrnuje seznam činností, které Vás provedou od první kompletní verze Vaší práce až k odevzdání hotové disertace. Tento seznam si můžete okopírovat a při přípravě práce Vám může posloužit jako „checklist“, který si můžete při splnění postupně odškrtnávat. Na tuto kapitolu pak navazuje příloha vycházející z výzkumu provedeného *Johnem McDonaldem z University of Ballarat* analyzující posudky vypracované pro účely obhajob disertačních prací na jeho domovské univerzitě. V koncentrované podobě zde naleznete seznam hlavních znaků, které by měly charakterizovat dobrou disertační práci a v kontrapozici k nim též seznam těch charakteristik (chyb, chcete-li), jichž by se Vaše práce měla naopak vyvarovat.

Ačkoli je recenzovaná publikace primárně zaměřena na postup přípravy disertační práce, výklad nekončí jejím odevzdáním, ale zahrnuje též další činnosti, které dělají doktoranda doktorandem. Zvláštní důraz je zde kladen na to, jakým způsobem v odborné komunitě šířit výsledky Vašeho výzkumu. Pozornost autorů se tak zaměří na základní druhy vědeckých publikací a jejich specifika, vystupování na odborných konferencích a workshopech,¹⁰ zapojení do výuky a vedení či supervize pregraduálních studentů.

⁹ Z anglicky psané literatury zaměřené na studenty právnických fakult viz MORRIS, Caroline – MURPHY, Cian, C. *Getting a PhD in Law*. Oxford: Hart Publishing, 2011. V české produkci bychom obdobnou publikaci hledali marně. Lze však doporučit obdobně zaměřené texty zacílené primárně na studenty bakalářských a magisterských studijních programů. Mnohé rady v nich obsažené mohou být užitečné i pro doktorandy. Srov. ZBÍRAL, Robert. *Příručka psaní seminářích a jiných vysokoškolských odborných prací*. Praha: Linde Praha, 2009. BOBEK, Michal. Praktické minimum pro psaní odborného právního textu. In: TOMOSZKOVÁ, Veronika – TOMOSZEK, Maxim (eds). *Kurz právnických dovedností: učební pomůcka pro studenty PF UP v Olomouci*. Olomouc: Iuridica Olomouciensis, 2008, s. 276–298.

¹⁰ Ne, pozornost posluchačů vskutku neupoutáte, když Váš příspěvek od A do Z přečtete! Skvělý komentář na téma prezentace příspěvku na odborné konferenci podaný navíc s neuvěřitelným vtipem a nadhledem vyšel před pár lety jako editorial Michela Rosenfelda v časopise *International Journal of Constitutional Law* (ROSENFELD, Michel. On my way out – advice to young scholars I: Presenting a paper in an international (and national) conference. *ICON*. 2014, Vol. 12, No. 4, s. 841–852.). Tento text

Dále se dozvíte, jak zvládat zpětnou vazbu, která může někdy pořádně zabolet, avšak je nezbytná, chcete-li svou práci zlepšit a posunout kupředu. Naznačí Vám cesty, jak spolupracovat a komunikovat se školitelem (který bude pravděpodobně velmi zaneprázdněn) či jak překonat nedostatek supervize (pravděpodobně pro přílišnou časovou vytiženost školitele). Upozorní též na existenci některých etických problémů, které mohou vyvstat v souvislosti s Vaším výzkumem. Na tomto místě bych chtěl zmínit alespoň otázku, na níž nevyhnutelně narazí snad každý doktorand, který má ambici zapojit se do odborného diskurzu, tj. jak se vymezit vůči práci Vašich kolegů pracujících na podobném tématu. Zde lze opět vysledovat dvě extrémní pozice. Správná cesta pak – jak už to tak bývá – vede mezi nimi. Na straně jedné není třeba být za každou cenu kritický. Na druhou stranu není ani nutné být (zejména vůči služebně starším kolegům) zbytečně servilní. Jde o to být věcný, dobře svou práci ukotvit v probíhajícím diskurzu, věřit racionalitě argumentů podporujících Vaše závěry a přistupovat k ostatním kolegům a jejich práci s respektem. Pak se nemusíte bát a můžete svůj, byť kritický, text s čistým svědomím publikovat.

Jak plyne z výše podaného výčtu, tak tyto pasáže se zaměřují na zlepšení akademických „*soft-skills*“. Věřím, že tyto rady ocení jak začínající, tak již zkušenější doktorandi. Rady, které však recenzovaná publikace přináší začínajícím studentům postgraduálního studia, ji činí neocenitelnou. Především jim může pomoci se velmi rychle zorientovat v novém prostředí a zjistit, co jejich nová práce obnáší a co se od nich vlastně očekává. V tomto směru může též přispět k uvědomění si, že postgraduální studium není běh na 100 metrů, ale spíše maraton. Nedá se odsprintovat, ale je lepší zvolit si pomalejší, avšak konstantní tempo, které jste schopni udržet po celou dobu závodu (čti studia), a pokud Vám zbydou síly, tak na konci třeba i trochu zafinišovat. S tím souvisí též další důležitá dovednost, kterou si bude muset kandidát na titul Ph.D. osvojit, a to, jak správně vyvážit vysoké pracovní nasazení (zejména pokud studium kombinuje s dalším zaměstnáním) a svůj soukromý a společenský život. Kniha v tomto směru čtenáře vede k tomu, aby si vytvořil alespoň přibližný plán prací na disertaci (zahrnující i průběžné publikace) a pracovní rutinu.¹¹ To může být problematické zejména pro studenty, kteří nastupují přímo po dokončení magisterského studia a byli zvyklí na volnější režim v průběhu semestru a „ostřejší“ zkuškové období. Avšak podaří-li se Vám ji najít, tak jistě budete odměněni množstvím napsaného a publikovaného textu a dobrým hodnocením zkušební komise při Vaší obhajobě.

Pokud jde o samotnou práci s publikací, tak ta je velmi komfortní. Publikace nabízí v zásadě dvě možnosti jak s ní pracovat. Můžete buď přečíst celou knihu tzv. na jeden „záťah“. Autoři ale také předpokládají, že čtenář bude mezi jednotlivými pasážemi přeskakovat podle toho, kterou zrovna potřebuje pro svou práci. Pro usnadnění práce s publikací je každá kapitola ukončená shrnutím, které rekapituluje souhrn těch nejdůležitějších rad. To Vám může posloužit pro kontrolu při přípravě konkrétní kapitoly a zároveň jako orientační bod při hledání odpovědí na Vaše dílčí otázky. Podrobnější komentář si pak můžete snadno dohledat. S ohledem na spíše obecné zaměření recenzované publikace autoři výklad doplnili celou řadou odkazů na rozšiřující literaturu, ať už jde o klasické publikace či zdroje dostupné na webu. Online zdroje jsou vzhledem k proměnlivosti

byl následně „přetištěn“ i na I.CONnectblogu (text je dostupný z: <<http://www.iconnectblog.com/2015/02/on-my-way-out-advice-to-young-scholars-i-presenting-a-paper-in-an-international-and-national-conference-%C2%B7con-12-issue-4-editorial/>>).

¹¹ Jakkoli může mít slovo „rutina“ pro někoho negativní konotace, tak zde je míněna v tom nejpozitivnějším slova smyslu.

webového prostředí konkretizovány nikoli konkrétní adresou, nýbrž pomocí klíčových slov. Trvanlivost předaných informací je tak zaručena.

Tolik jen k hlavním obsahovým bodům recenzované publikace. Kniha obsahuje celou řadu dalších cenných rad a informací, to, abyste se s nimi seznámili, již však nechám na Vás. Na tomto místě bych už pouze chtěl recenzovanou publikaci vřele doporučit všem doktorandům. Upřímně si totiž myslím, že každý doktorand by si měl pokud možno co nejdříve po svém nástupu nebo snad ještě před ním tuto (nebo obdobnou¹²) knihu přečíst. Rady v ní obsažené Vám mohou totiž pomoci vyvarovat se mnoha chyb a slepých uliček na cestě k vytoužené obhajobě Vaší disertace. Netvrším, že po jejím přečtení již půjdete jen přímo rovně k cíli. Každopádně Vaše cesta pak bude méně klikatá, ačkoli bez zatáček, stoupání a propadů to jistě nebude.

Nejdůležitější je však vyrazit vůbec na cestu. V tomto ohledu recenzovaná publikace přináší jednu zásadní radu (už poslední slibuji): „*Začněte psát co nejdříve.*“¹³ Výsledná kvalita disertační práce je totiž z velké části založena již v počáteční fázi výzkumného projektu. Problematika, kterou se zabýváte, metodologie Vašeho výzkumu i praktické problémy vznikající při psaní, se začnou konkretizovat, jakmile je sepišete na papír. Nebojte, on to snese! V neposlední řadě budou mít Vaše myšlenky prostor pro to uzrát a vytříbit se v průběhu času i vlivem získané zpětné vazby. Takže neváhejte a pište!

Zdeněk Červínek*

Draghici Carmen. The legitimacy of family rights in Strasbourg case law. Living instrument or extinguished sovereignty? Oxford: Hart Publishing, 2017, 456 s.

„*There is nothing more uncommon than a common sense*“ zní do češtiny obtížně přeložitelná základní teze knihy londýnské profesorky Carmen Draghici, která vyšla v nakladatelském domě Hart Publishing na počátku roku 2017. Carmen Draghici, odbornice na lidská práva a rodinné právo působící na *University of London*, se v ní snaží varovat před soudcovským aktivismem a zaměřováním vlastního morálního citění či přesvědčení za aplikovatelné právo. Právě k těmto neřestem podle autorky Evropský soud pro lidská práva (dále také „Soud“) ve své judikatuře nezřídka sklouzává. Za komplice mu přitom jsou četné výkladové metody a doktríny, a to včetně té z nejkritizovanějších: doktríně živého instrumentu, umožňující soudu flexibilnější výklad Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, včetně odklonu od předchozí judikatury, s odkazem na dostatečnou shodu v praxi členských států.¹

¹² Z množství zahraniční literatury zmiňme alespoň velmi populární publikaci Roweny Murray (MURRAY, Rowena. *How to write a thesis*. 4th edition. London: Open University Press, 2017).

¹³ EVANS, D. – GRUBA, P. – ZOBEL, J. *How to Write a Better Thesis*, s. 39 an.

* Mgr. Zdeněk Červínek. Autor je doktorandem na katedře ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. E-mail: zdenek.cervinek@upol.cz. Tento text vznikl s podporou projektu IGA, *Test proporcionality v judikatuře Ústavního soudu České republiky*, č. IGA_PF_2017_008.

¹ Tato doktrína nachází podklad v čl. 31 odst. 3 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, umožňující výklad mezinárodní smlouvy měnit následnou praxí stran.